

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

MUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

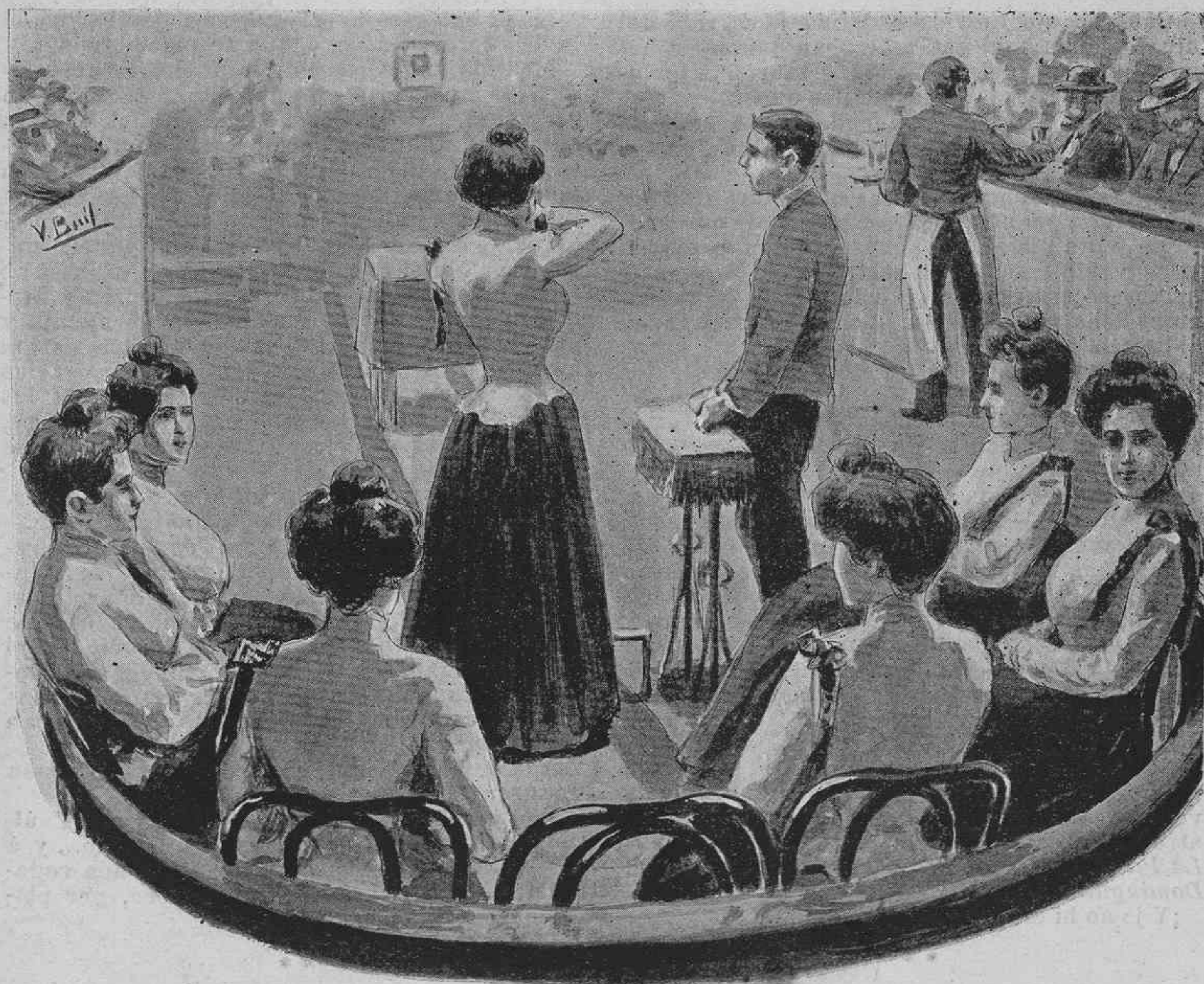
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjeri, 5

EDUCACIÓ FEMENINA

Las noyas d' avuy no hi pensan
ab la mitja y 'l ganxet:

las unas, tiran al blanco,
las otras, tiran... al dret.

CRÓNICA

«La prensa dedica gran parte de su espacio á las cogidas de ayer, sobre todo á la de *Dominguín*.»
(*Telegrama de Madrid, publicado per un diari local.—Edició del dilluns.*)

No hi ha á Espanya res més de que ocupar-se, sino de toros, de toreros, de *cogidas*. De *cogidas* sobre tot. Hi ha qui en ellas veu la continuació de la mala estrella que va presidir la *cogida* de Cavite y la *cogida* de Santiago de Cuba.

Després de la pèrdua de las colonias, la pèrdua dels principals toreros. ¡N'hi ha per tirar el *calañés* al foch! ¿Qué será de nosaltres, ni quin cas farán d'Espanya las nacions extranjeras, quan quedi eliminat l'espectacle nacional per excelencia, á causa de las *cogidas*? ¡Llavoras sí que ja podrém desarnos! ¡Llavoras sí que haurá arribat el *Finis Hispaniæ*, es á dir, el final del final, perque ara 'ns trobavam tot just al *Finis coronat opus*,—las millors figas se las menjan els dropus,—com traduhia 'l macarrónich estudiant de Cervera.

Y las figas millors—tothom ho está veyant—se las menjan els polítichs de la restauració, y 'ls toreros també de la restauració. Pero molt me temo que aviat n'haurán perdut las ganas, especialment els últims, per ser més terribles y perillosas las banyas dels toros que las indigestions de turró.

Confesso que no vaig assistir á la corrida del diumenje, en qual cas se troban també la inmensa majoria dels barcelonins, taurófilos inclusive, qu'escamats de las neulas que solen elaborar-se en el gran neuler de las Arenas de Barcelona, no saben trobar ja fa algún temps el camí de la Creu Cuberta.

Falta que l'empresa pugui anunciar: *Hoy habrá cogida*, per atraure als espectadors que gansen y fan l'orni. Si aquest anunci previ sigués possible, la plassa seria estreta, ni que 'ls piadosos concurrents se coloquessin l'un damunt del altre, prempsats, com las arengadas al barril.

Perque es lo que deya un entussiasta de las impresions fortas:

—Fins ara 'l públich aficionat al *sport* terrorífich, podia disfrutar de las execucions capitals; pero ni aquest desahogo li han deixat, desde que una ley, que no sé com calificarla, ha vingut á prescriure que 's consumi la sort, poch menos que secretament, en l'interior de las presons. De manera que per veure morir un home violentment, ja no 'ns queda més recurs que anar als toros; pero l'espectacle es car, y ademés un no té may la seguretat de que 'l día que hi vaji succeheixi lo que tant desitja. Cregui qu' es una pena: aviat aquí á Espanya 'ns morirém de fástich.

Pero ahont menos un se pensa salta la llebra. Precisament el día en que un no hi va, poch temps després de la corrida, sentireu als xicots venedors de periódichs, corrent com centellas y atronant els carrers de la ciutat, al crit de:—*La Publicidad... El Noticiero*, con la *cogida* del *Dominguín*!

¡Y jo no hi era!... ¡Quina pega!

Afortunadament, la premsa ilustrada agota tots els recursos de la informació pera saciar la curiositat dels que no hi eran. Y vingan detalls y pormenors y menudencias.

La descripció de la *cogida*, que va ser á la impensada, apenas sortit el primer toro, es á dir, á la segona vara, y tot perque en *Dominguín*, ell mateix ho va dir avants de morir, *no estaba en su terreno*: el traslado del ferit á la enfermeria, l'examen dels metjes, la sanch que 's llensá, els cubriments de cor del moribundo, las vegadas que posá 'ls ulls en blanch, lo que diu, lo que suspira, lo que plora, l'administració dels últims sacraments, y aquella tristesa ab que poch antes de morir deya al picador *Badila*:—Señor José: déme usted un beso.

De tot aixó s'entera la premsa, per enterarne als seus lectors, al públich, perque la mort de un torero, del gladiador modern, que per un grapat de pessetas se juga la vida, es el succés qu'entra més endintre en la conciencia de aquest poble embrutit y sense sanderi.

Tant es aixis, que mentres els periódichs apenas s'ocupan de la crisis industrial de Catalunya, que deixa sense pa á milers y milers de *toreros* de telers y sefactinas, no té prou espay pera dedicar-lo á la mort d'en *Dominguín*, y pera lamentar la seva joventut de 26 anys, radiant d'esperansa, tronada de sopte per la banya de un toro de Miura.

Y es que la premsa, abdicant del paper de directora pel més humil de dirigida, no sab donar al públich sino lo que 'l públich li demana.

No hi ha obsessió més bárbara y salvatge que la dels toros, y á la vegada més incongruent.

Mentida, mil cops mentida, l'interés y la compassió que demostra 'l públich per la mort de un torero. ¿No es acás aqueix públich mateix el que, afuixant las pessetas á la taquilla, excita la codicia del lidiador? ¿No es aqueix públich mateix el que, donant al ofici de torero una importancia que no té, mou á molts infelissos á deixarse creixer la queta? ¿No es aqueix públich mateix el que, durant la brega, aixussa ab sos aplausos als atrevits y als temeraris, y xiula y apedrega á cops d'ampolla als prudentes y als que tenen coba? Donchs el públich es qui menos autorisat está pera sentir las desgracias qu'ell mateix elabora. No son propiament las banyas dels toros las que matan als toreros, sino las pessetas dels aficionats al espectacle sangrent y embrutidor.

De lo que tenen d'embrutidoras las corridas, se'n va veure un exemple 'l passat diumenje.

Mentres á la enfermeria en *Dominguín* se recargolava de dolor, y anava llensant l'existencia per la ferida, á la plassa la lluyta arribava al últim grau de ferocitat. No quedava més que un espasa, el *Algabeño*, y, com si digués: *¡Llegó la mía!*, creixentse ab la desgracia del seu company, matava als sis toros de sis estocadas, entre 'ls alarits dels espectadors, que ploravan d'entusiasme.

A la enfermeria un torero morint; á la plassa un torero agegantantse.

Y el públich, absorbit enterament per l'últim, fins á tráure'l de la plassa en triunfo... y á reserva sols de recordarse del altre, una vegada efectuat l'arrastre del últim toro, per plorar-lo *carrinclonament*.

Viu Espanya entregada á la dictadura. Se suspenen á cada punt les garantias constitucionals, se proclama sempre que convé l' estat de guerra. Ara mateix feyan nosa certs articles de las lleys municipal y provincial, y han sigut anulats per medi de un real decret.

Contra tot s' esgrimeix la dictadura ministerial... y no hi ha hagut fins ara cap ministre que s' haja atrevit á esgrimirla contra las corridas de toros.

¡Y tan útil que seria, fins baix el punt de vista sanitari pera curar la bojeria de un poble cada dia més imbècil!

P. DEL O.

LA ENERGÍA DEL CADÍ

Atacats per dolencia extranya, que 'ls metjes no sabian com calificar, els vehins de la ciutat se morian com á moscas.

¿Qué tenian? ¡Aneu á saberho! Lo únich que 'ls doctors havian lograt posar en clar era, que tots els malalts se queixavan de lo mateix: del estómach. Una ardencia insoportable al abdómen, una estona de cargolaments... y al calaix. Que preparin l' embalatje, que avisin als sacerdots, y no 'n parlém més.

LAS ANGUNIAS D' EN PANTORRILLAS

¡Pobre Manolo!
¡Qué triste está!

Trabaja mucho,
y... ¿'n sortirá?

Als fabricants d' atauts, si s' ha de dir la veritat, la cosa, per trista que fos, no 'ls desagradava; pero 'l cadí, home enérgich y amich d' anarsen directament al bulto, no s' ho mirava ab els mateixos ulls y volia de totas passadas sapiguer el per qué d' aquella mortaldat incomprendible.

Un dia, cansat de meditar inútilment, convocá als anciáns.

—¿Sabriau explicarme per quin motiu ha de morir tanta gent?

—Si,—va respóndreli 'l més vell de tots, un mufti, gran admirador d' en Brillat-Savarin y possehidor dels millors *Arts de cuyna* publicats fins el dia:—la gent se mor, perque 'ls aliments están adulterats.

—¿Qué dius?

—Lo que sents, cadí de l' ánima:—respongué l' anciá, ab la tranquilat del moro que sab el terreno que trepitja:—No hi ha una sola sustancia alimenticia, de las que 's venen aqui, que sigui pura.

—¿Si? Está bé.

—Al contrari, cadí: jo trobo qu' está malament.

—Aquesta ha sigut la meva idea. Al dir: *está bé*, volia dir: *Ja ho arreglaré jo aixó*.

Y girantse al criat que vigilava la porta, li cridá ab veu de mando, com correspon á un cadí:

—Que vingui l' inspector.

Presentat aquest, l'

enèrgich magistrat va parlarli sense embuts.

—Se m' ha dit que 'l vi que bevém, més que vi es aygua y fuxina; que 'l pa no es pa, que 'l formatje es cals fosa, que 'l llart es greix d' animals prehistòrichs, que la llet...

—Digas, digas: res pot venirme de nou.

—¿Que ja ho sabias tot aixó?

—Si no ho sabia, ho sospitava.

—Donchs bé: te 'n vas als establiments de comestibles y prens una mostra de tot lo que venen. Ho farém analizar, y el que se li probi que fa trampa... creu que 's divertirà de veras.

Y pera donar més autoritat á la séva ordre, fa publicar pel nunci de la ciutat un edicte en que 's participa que «dintre de sis ó vuyt días» tots els establiments ahont se venen comestibles y begudas, comensarán á ser inspeccionats per veure si despatxan res que no sigui de recibo.

—¿Dintre de sis ó vuyt días?—van dirse 'ls venedors al enterarse de la desagradable noticia: —Pues... á prevenirse tocan.

Amagaren en lo més obscur de la rebotiga totas las cosas adulteradas que venian al públich, que no eran pocas; colocaren en els prestatjes y aparadors, no més per sis ó vuyt días, sustancias legítimas y puras, y esperaren al terrible inspector.

Aquest, en la fetxa previament anunciada, comensá á recorre 'ls establiments de un á un.

—A veure, una ampolla de vi, pera analizarlo.

—Té. Aquest es el que veném habitualment.

—Una ampolla d' oli.

—Aquí va.

—Un tros de formatje.

—Tállate'l tu mateix.

—Una llesca de pa, una mica de llet, una porció de llart, un bossi de llangonissa...

—Té, té, té... Tria de la parada.

En tots els establiments va passar lo mateix. Els venedors, en compte d' oposarse á la fiscalisació del inspector, semblavan complaures en facilitarli la feyna.

Recullidas las mostras que 'l cadí havia indicat, va procedirse al análisis de tots els queviures.

¡Bé van esmerarse 'ls químichs oficials! ¡Bé van afinar el microscopi, buscant la matrícula que l' opinió pública creya endavinar en tot lo que menjava y bevia!...

Inútil tasca. El pa va resultar magnífich, la mantega, de primera; 'l vi, superior; la llangonisca, inmillorab'le; la llet, deliciosa; el formatje, increíble...

—Vaja,—digué 'l cadí, respirant ab satisfacció al llegir el dictamen dels químichs:—tant que murmuravan, tant que murmuravan, y tot es bo...

Y no 's va cuydar més del assumpto.

Y 'ls vehins de la ciutat, tranquils pèl cantó dels aliments, seguiren patint del estómach y morintse ignominiosament com á moscas, sense que ningú s' expliqués el per qué.

A. MARCH.

LLETRES DE DOL

Com vol de papallóns atrets á l' hora pel perfúm d' un roser florit y tendre, un jorn així 'l jovent prop téu rondava suspirejant d' amor; tots te juraren aymarte eternament; tan sols mon llabi va restar mut; ni un cop se va descloure per comptarte l' angoixa que sentia

mon cor enamorat, y sens res dirte ha sigut més fidel que 'ls que juraren. D' ea mitj d' un cel d' amor y de puresa se 'm dragá del infern la negra gola, y al estimarme, oí rialla sarcástica brollarne de ta boca; rialla d' ángel llensat del Paradís; ¡oh! encar la sento ressonar en mon cor de nit y día. Recordant lo passat, mon cor tremola com aucell en el niu lluny de sa mare oint aprop bramar esferehida la tempestat batent sas negras alas. Quan oich ta veu avuy ¡quin esglay sento dins mon cor tan malalt! si veig brillarne tos ulls de foch, me causan tal feresa com los de serp al cau en nit de fosca. Quants cops te veig plorant sola y deserta planyensa 'm fas, perque planta ets mitj morta que devadas un raig de sol demanas quan de tos anys florits las fullas cauhen. No cerques llum vivint entre tenebras; no esperis goig quan la tristesa 't volta: sofrir te resta sols: sofreix y calla, que 'l sofriment de culpas purifica. Ja may més tornarán los jorns ditxosos que tant ploras avuy; las papallonas han deixat lo roser que las atreya puig que d' ell tronchs y espinas sols ne restan! Lo perfúm de las flors en primavera; l' ayre frescal que ab tos cabells jugava; los sospirs d' aquells cors que més estiman, lo cant del rossinyol, las flors badantse tot somriu vora téu, mentres tu ploras! Reb del sol l' últim bes agenollada alsat lo front al cel; qu' ell te perdoni com te perdono jo: ¡així qu' ets bella! Encare en eix instant veig en tas galdas florirhi com avans dos frescas rosas al bes de foch que 't dona la vergonya.

EMILI COCA Y COLLADO.

COSAS D' ESPANYA

Jo llegia 'l diari; llegia, y las noticias me pasavan per davant dels ulls com las imatges estampadas en la película cinematográfica.

«*Dominguín* entraba en el café con traje entallado, de rico paño, y luciendo gruesa cadena de brillantes...»

¡Ah!

«*Dominguín* dejó de existir á las 10 menos cuarto.»

¿Eh?

«El médico de la plaza, señor Raventós, ha renunciado á sus honorarios.»

¡Oh!...

Y llegint, llegiat, vaig toparme ab una noticia que venia del nord d' Espanya.

Era tot un drama d' horror y de miseria.

A un pare va cáureli malalta la filla, una noya de 17 anys, y s' apressurá á avisar al metje.

—No puch venir,—va respóndreli aquest.

—¿Y aixó? ¿Per qué?

—Perque 'm deveu algun quarto, y jo als que no 'm pagan, no 'ls visito.

—Ja 'l pagaré desseguida que pugui... Corri, que la pobreta está molt grave.

—No 'us escarrasseu. No vull venir.

L' infelís pare aná á veure al altre metje de la població.

—¡Cuyti, la méva filla s' está morint!

—No sé que dirvos. Que 's mori.

—¡Qué! .. ¿No vé á visitarla?

—No. Sé qu' estéu en descubert ab el vostre metje, y entre nosaltres tenim el compromís de no visitar á cap client morós, sigui nostre sigui d' un altre.

DOMINGO DEL CAMPO (*Dominguín*)

—¡Pero es que la filla se 'm mor!...
—Bueno. Si 's mor, menos motiu pera necessitar metje.

—¿Es dir que no vé?

—No, no y no.—

El pare, comprenent que ab els del poble no hi havia que pensarhi més, va dirigir-se al metje de una població vehina.

Pero aquest estava també al corrent de la miseria d' aquell infelís y va rebre'l ab caixas destempladas.

—Has de perdonarme,—li va dir.—No sent jo del téu terme, no tinch perque ficarm'hi.

—Miri que 's tracta d' un cas apurat, y 'ls metjes del poble no volen venir.

—Naturalment; com que no 'ls pagas...

—No tinch diners: quan ne tingui ja pagaré.

—Tant es que risquis com que rasquis: no vinch.—

Torná 'l desventurat pare á empendre la trista pelegrinació, y 'l resultat fou que l' endemá la pobre noya exhalava 'l darrer suspir, sense haver rebut assistencia de ningú.

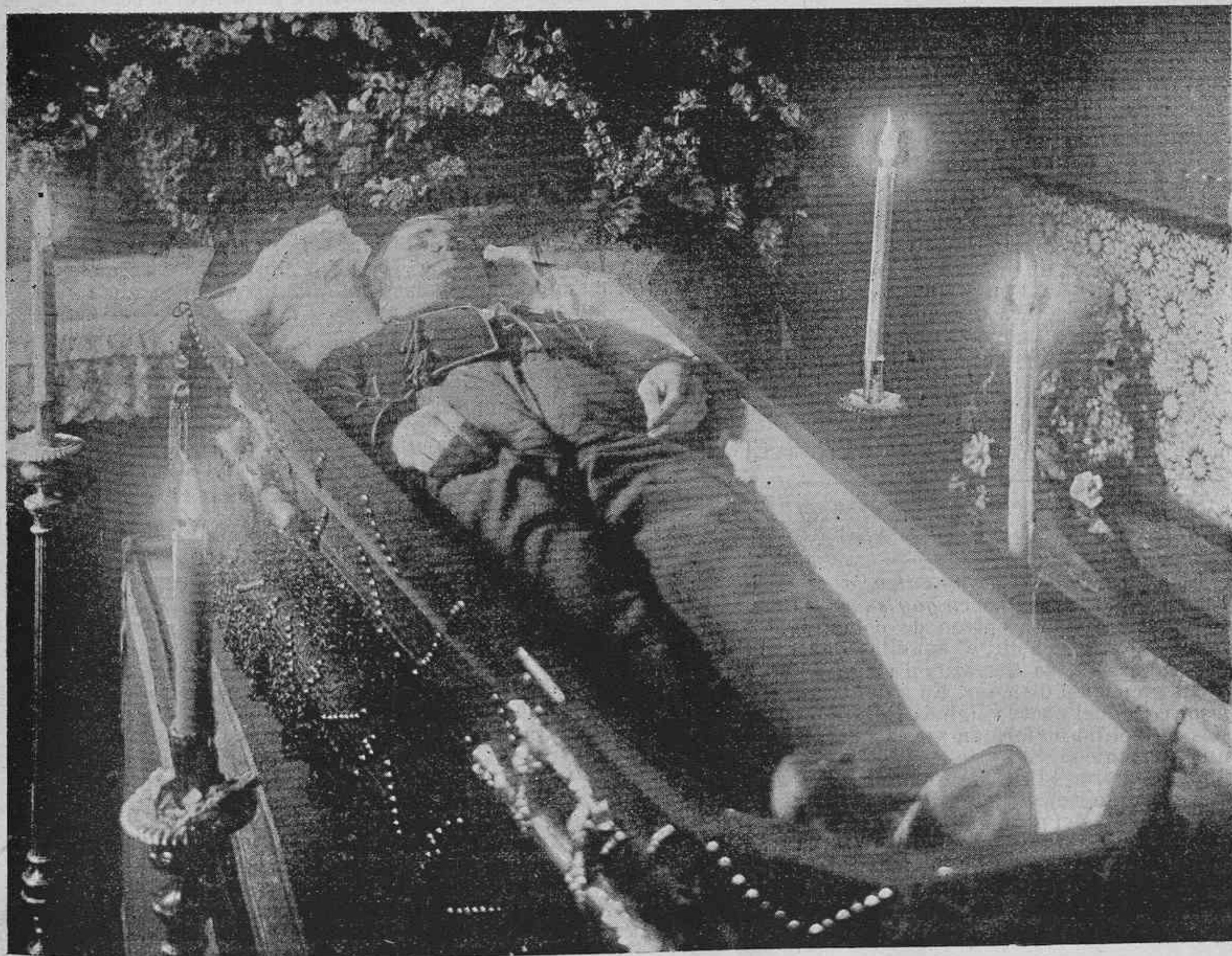
Jo anava llegint, llegint... pero en lloch de fixarme en lo que deya 'l diari, pensava.

Pensava que aquell pare havia fet mal en obligar á la séva filla á ser nova de sa casa.

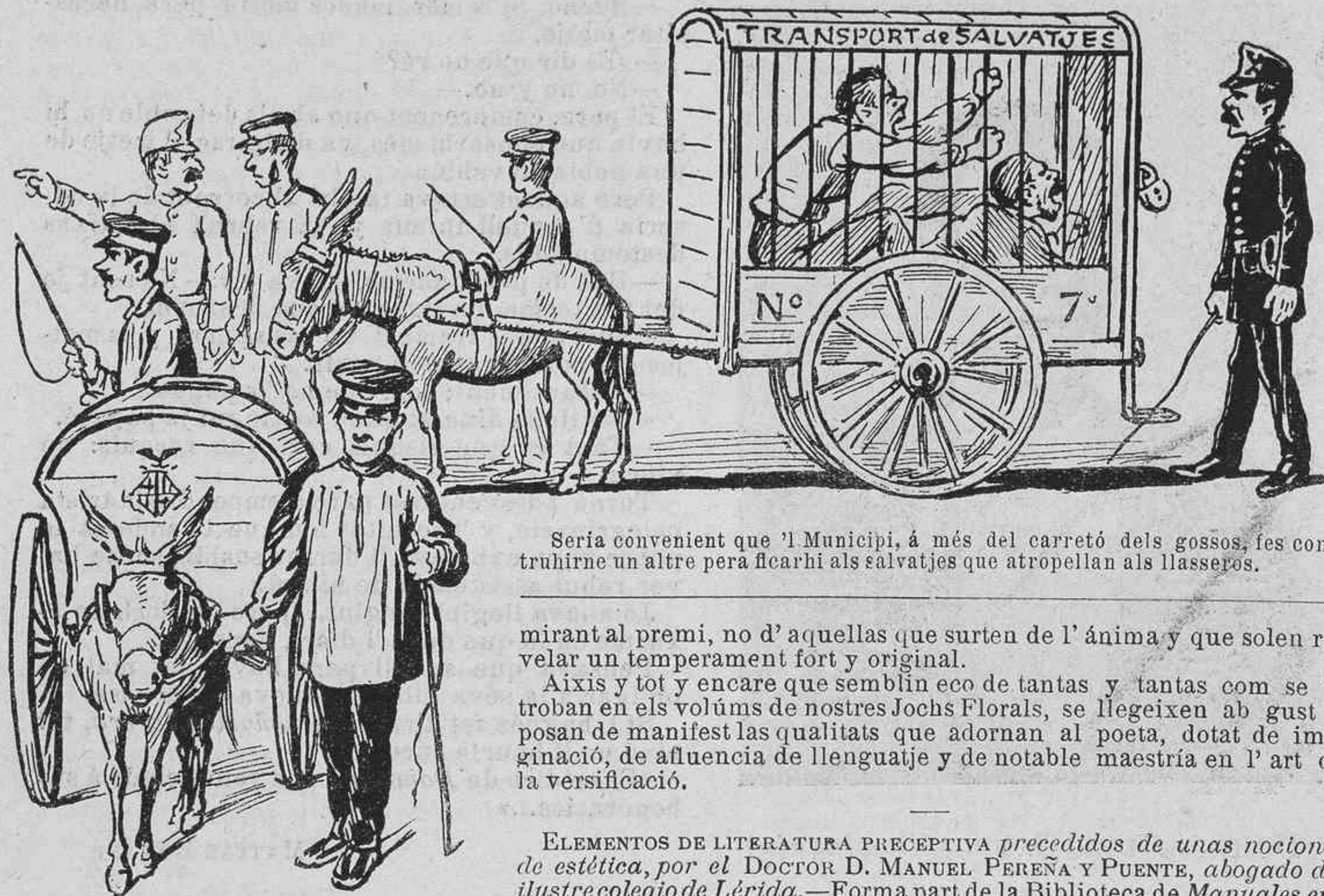
Si l' hagués fet tirar per *señorita torera*, tot aixó no li hauria succehit.

«El médico de *Dominguín* ha renunciado á sus honorarios...»

MATÍAS BONAFÉ

El torero *Dominguín* de cos present á la capella de las Arenas.

INNOVACIÓ ÚTIL

Seria convenient que 'l Municipi, á més del carretó dels gossos, fes construirne un altre pera ficarhi als salvatjes que atropellan als llasseros.

mirant al premi, no d' aquellas que surten de l' ànima y que solen revelar un temperament fort y original.

Aixis y tot y encare que semblin eco de tantas y tantas com se 'n troban en els volúms de nostres Jochs Florals, se llegeixen ab gust y posan de manifest las qualitats que adornan al poeta, dotat de imaginació, de aflluencia de llenguatge y de notable maestría en l' art de la versificació.

ELEMENTOS DE LITERATURA PRECEPTIVA precedidos de unas nociones de estética, por el DOCTOR D. MANUEL PEREÑA Y PUENTE, abogado del ilustre colegio de Lérida.—Forma part de la Biblioteca de Manuales enciclopédicos qu' está donant á llum ab molt acert la casa Gili. La obra, encare que compendiosa, se fa notar pel método ab qu' está desenvolupada y per la precisió y claretat de son estil, com correspón als llibres que poden servir de text en las escolas elementals.

La biblioteca de manuals enciclopédichs ve á omplir un buyt que 's deixava sentir á Espanya, ahont no abundan gayre, per desgracia, els llibres de verdadera utilitat y al alcans de las personas de posició modesta, ávidas d' instruhirse.

ALTRES LLIBRES REBUTS.—*Para el pueblo*, per L. Prajujo de Gerisenas Tomo I. *Religió*.—Se compendian en aquest folleto las opinións que respecte á la formació de las distintas religións han emés els autors de l' escola materialista.

... *Memoria explicativa del proyecto de unificación de Barcelona con las poblaciones de su llano y reforma general del plano de la ciudad* per D. RICARDO ALSINA. El senyor Alsina, aficionat als estudis de urbanisació y coneixedor de lo qu' en aquesta materia s' ha fet en las principals ciutats del mon, exposa en la séva memoria un gran número de ideas, si no totas practicables, algunas verdaderament originals.

RATA SABIA.

¡PER TU!

Es tan gran l' orgull que sento de tenirte á mon costat, de que m' aymis ab frisansa, de que 'm parlis ab afany, de ton tendre cor sé 'l duenyo y d' haverte 'l meu, donat, que si de tot aixó en cambi m' oferían ríchs palaus, honors, distincións y títuls y tot quant puga sommiar la pensa més ambiciosa d' entre 'ls homes més avars, ab ira ho desdenyaria, puig que no val tot plegat ni un somris, ni una mirada, ni un bés dels que 'm sols donar.

JOSEPH PUJADAS TRUCH

LLIBRES

LLIRIS Y CARTS.—*Poesies valencianes* de JOSEPH M. PUIG TORRALVA, mestre en gay saber.—Pera fer un estudi detingut de un aplech de composicións poéticas independents, es á dir, d' aquellas que cada una tira pel séu costat, se necessita un temps y un espay dels quals no podém disposar. En aquest cas se troban *Lliris y carts* del poeta valenciá Puig Torralva. Las poesias del volúm no forman series y aixó que passen de una vuytadena. S' ha de fer una excepció del aplech final que porta 'l titul de *Romancer del rey en Jaume* que comprén tretze composicións arromansadas relatives á la vida del gran monarca y en especial á la conquista de Valencia.

En aquestas y en las que las precedeixen se 'ns ofereix l' autor com á ben dotat de las condicións necessarias pera obtenir premis y recompensas en els certámens literaris. Poesias las més escrites ab primor y

¡Y quín tó més suau pren l' horitzó aixís que mor' la tardel...
¡Qué misteriosament ressona 'l mar y la lluna s' enlayra!...

Si tu fossis aquí, mon dols amor,
¡y cóm la gosaríam entre abressadas y petóns de foch la posta d' aquest díal...

Ara l' haig de fruir sol y ben sol;
y ¡sento una anyoransa!...
La que deuhem sentir el mar y 'l cel.
quan l' últim raig de llum enllá s' apaga.

ANGEL MONTANYA.

ROMEA

Obras novas.

Sol matinal, idili de D. Lluís Millá.

Se tracta de un arreglo fet sense la trassa necessària, pera que l' assumpto y 'ls personatjes ofereixin el caràcter propi de la nostre terra. Per aquest motiu la obreta no acaba de convèncer, sent d' esperar que 'l Sr. Millá, que á sas qualitats d' escriptor, reuneix las de actor, y per consegüent una gran pràctica de la escena, sabrà pendre ben prompte la revenja.

**

Ahont menos se pensa..., comedia en un acte de D. Ramón Ramón y Vidales.

El principal inconvenient de aquesta producció es-triba en ser firmada per l' aplaudit autor del graciós sainete *A cal Notari ó uns capítuls matrimoniales des-fets*. Tothom deya lo mateix: del Sr. Ramón n' espe-ravam alguna cosa més. Y es que ningú sabia que sent las dos obras fillas del mateix pare, *Ahont menos se pensa* va naixer alguns anys avants que l' altra. Dé aquí la inexperiencia que s' hi observa, y certa *bon-homie* en l' assumpto y 'l desenvollop, que peca de igno-centona. L' autor ara podrà dir que «allí hont menos se pensa... salta una experiencia». En la carrera del teatro es menester pujar, sobre tot quan s' ha donat un primer pas briós y felís com el que implica el de-but ab *A cal Notari*. Els primers ensaigs es millor guardarlos.

Creyém que 'l Sr. Ramón, que aquest cop no ha en-ganyat á las criadas, sino que s' ha enganyat á sí ma-teix, ens farà coneixer prompte lo que pot y val ab una nova producció del mateix género que la prime-ra, garbosa pintura de las costums de un poble de la provincia de Tarragona. Tal es la noticia que 'n tenim, y 'ns felicitem de ser els primers en adelan-tarla.

**

¡Carme! Aixís entre dos admiratius: drama en tres actes del simpátich actor Sr. Capdevila. De gentjal teatro, 'l dimars á la nit, no 'n vulguin més, y de aplausos y cridades á la escena, sobre tot al final de la representació... ¡un deliri! (També entre dos admira-tius, que no haig de ser jo menos qu' ell).

El Sr. Capdevila aprofita en aquesta obra sa gran experiencia escènica en produhir situacions y efectes de aquells qu' enganxan sempre al públich. Una ca-lumnia, no tan bén tramada que no hi haja medi de desterlarla; pero que no 's desfá y destruheix l' honra y la felicitat de la protagonista. Un pare que la maleheix y que després se mor' del disgust. Y 'l casament del jove á qui ella estimava ab una altra dona, en tals circumstancias que en el moment de anarse á efec-tuar, la infelís Carme 's mata de una punyalada, y punt y seguida, un pobre bort que idolatra á la morta, ab el mateix punyal escabeta al nuvi, pel pecat de ser més que traïdor, massa crédul y massa tonto. Aixó es tot, y aixó s' ha vist en cent melodramas. El senyor Capdevila ho presenta valentse de un gran número de personatjes que 's mouhen bé; pero que tal vegada en-rahonan una mica massa, ja que hi ha escenas com-pletament inútils pera la marxa de l' acció que resul-tan de una extensió desmesurada. Alguns dels perso-natjes secundaris son de caràcter cómic, y diuhen cosas que fan riure molt.

L' obra té molts punts flachs, sobre tot baix l' as-pecte literari. Teatralment es bastant antiquada y convencional; pero aixís y tot el públich de *Romea* la escolta ab gust, hi pren interès y li dispensa tots els honors de un éxit.

NOVEDATS

L' única nota de la senmana ha sigut el benefici del

EL JOCH D' EN GOLFÍN

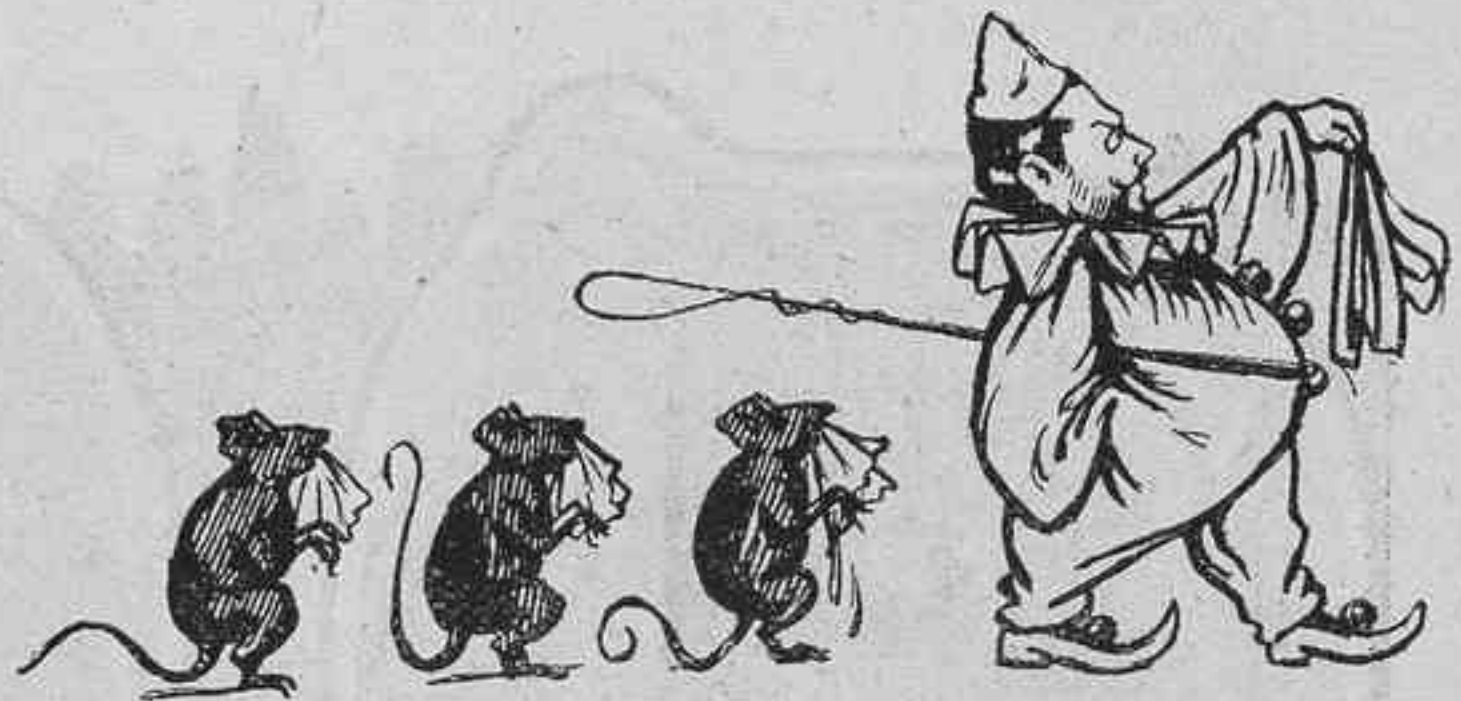
Aquestas pobras ratetas

ara 's veurán carregadas,

y encare que 'ls cárrechs fugin,

serán totas despatxadas.

aplaudit tenor Iribarne, qu' en l' ópera *Manon*, sens dupte la que sent y canta millor, en la melodia *Volém de en Candi-Candi* y en la romansa de la *Gioconda* sigué objecte de una demostració d' entusiasme, testi-moni viu de las grans simpatías que ha sabut guanyar-se entre 'l públich barceloní.

Per acallar els aplausos de la concurrencia, cantá de més á més y ab molta gracia alguns cants anda-lussos. Ab ells revelá qu' era un digne fill de la *tierra de María Zantizima*.

**

Per demà dissapte està anunciat l' estreno de l' ópera d' en Vives, lletra d' en Guimerà *Euda d' Uriach*.

CATALUNYA

El gatito negro es una producció groixudeta, escrita per en López Silva y en Shaw, que aquesta vegada han baixat alguns esglahons, buscant l' aplauso dels amichs de las extravagancias. ¡Lo que pot l' afició al trimestre! En alguns diá lechs, no obstant, se descubreix la bona má dels dos escriptors, encare que obrintse massa sovint pera deixar anar alguns xistes de gros calibre; pero l' obra careix del sentit de realitat, que tenen moltes de las que portan escrites... y vaja, no está bé que uns autors de tantas campanillas no reparin en posarse al nivell de un Jackson Veyán qualsevol.

El mestre Chapí, autor de la música, s' ha limitat a cubrir l' expedient, cosa que vé fent de molt temps ensá. Moltes combinacions orquestals; pero poca novetat y menos ideas. Sigué aplaudit únicament un quarteto cómic, del qual exigí l' públich la repetició.

En quant a la execució, s' ha de calificar d' esmerada, fent gala de la seva gracia y ductilitat las senyoras Campos, Secanella y Ocaña, la Srta. Taberner, no menos que 'ls Srs. Gil, Pinedo, Duval y Nadal.

A pesar dels nostres reparos, no sería gens extrany que *El gatito negro* figurés molt temps en el cartell.

GRANVIA

La balada de la luz es una nova revelació del talent musical del mestre Vives. Ell se pot dir que s' en emporta tots els aplausos y l' admiració del públich.

Perque 'l Sr. Sellés no ha trobat encare l' embocadura del género xich tractat en serio. Pel carácter, ja que no per l' assumpto; pel lloch ahont passa l' acció (Hungria), ja que no per altrás circumstancias, *La balada de la luz* recorda 'ls *Madgiars*. Un amich meu va dir:—Hi trobo a faltar al llech y al granader.

Donchs a pesar de la pobresa de inventiva del llibre, allá veuran al mestre Vives trayent partit de totas las situacions pera crear una música fina, clara, adequada, original y de una instrumentació riquíssima. El coro d' entrada es una d' aquellas pessas que fan la reputació de un autor.

¡Llástima qu' en el *Grancta* no hi haja cantants de millors condicions vocals, pera tractarla com se mereix! El género xich generalment no 'n disposa dels que requereix la inspirada música de aquesta obra.

L' empresa, no obstant, en la part plástica, ha fet tot lo possible pera presentarla bé, estrenant al efecte, quatre vistosas decoracions degudas al pinzell del senyor Chía, qui, al igual que 'l mestre Vives, sigué cridat a la escena, entre 'ls aplausos més extraordinaris.

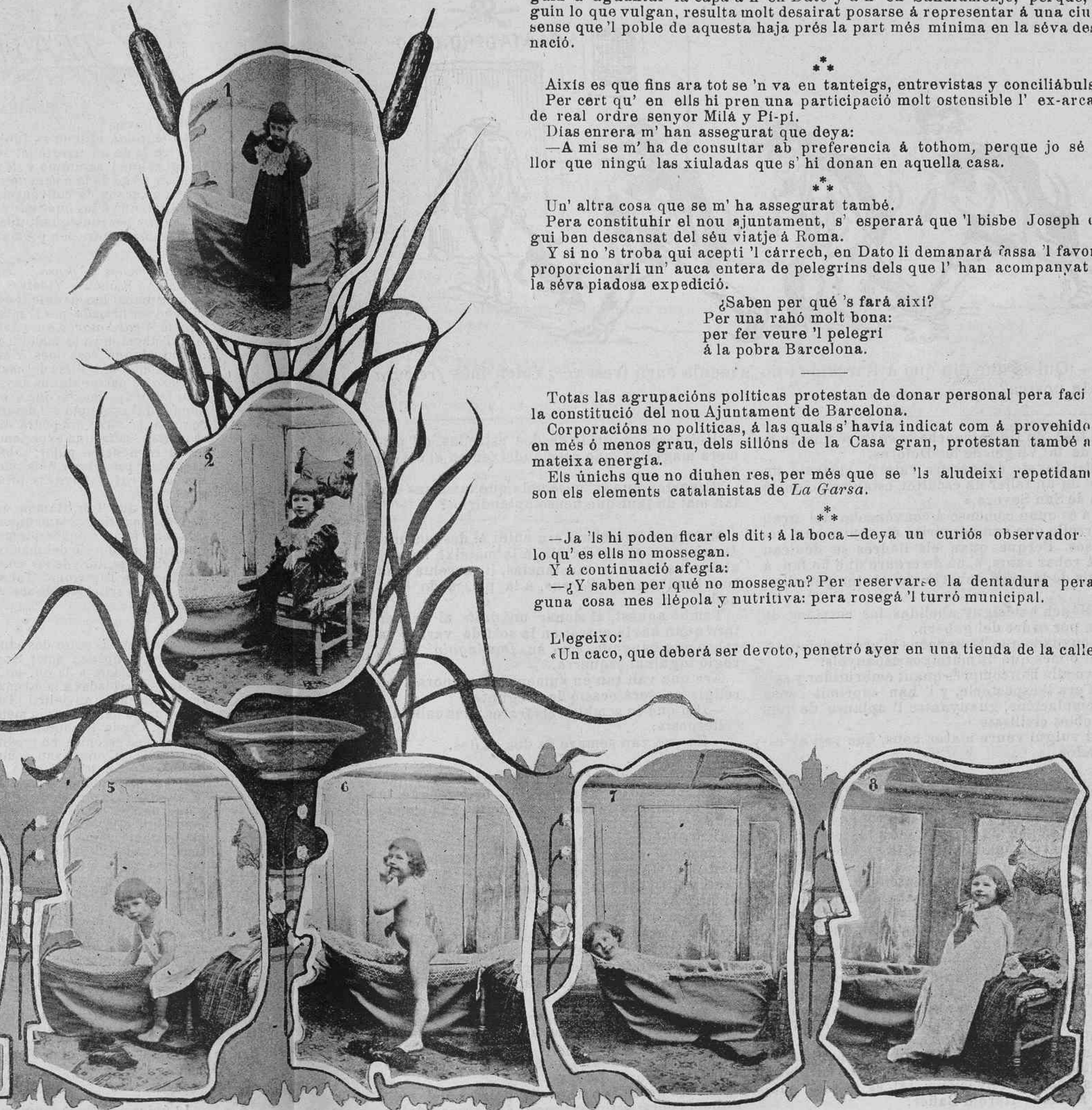
N. N. N.

ESQUELLOTS

Algunas dificultats deu haverhi, quan encare no s' ha donat el catxetasso al Ajuntament agonizant, y no s' ha nombrat al que, segons deyan, té de sustituirlo.

Tal vegada la dificultat major es la última.

EL BANY DEL NEN

1. Vaig a banyarme.—2. Ab el séu permis.—3. Fora la camisa.—4. Y las mitjas.—5. ¿Va?—6. ¡No mirin!—7. ¡Qué s' hi está bé!—8. Ara, a vestirse.

No es tan fácil com sembla trobar una colecció de *primos* que s' avinguin a aguantar la capa a n' en Dato y a n' en Sandiunenje, perque, diguin lo que vulgan, resulta molt desairat posarse a representar a una ciutat, sense que 'l poble de aquesta haja prés la part més mínima en la seva designació.

**

Aixís es que fins ara tot se 'n va en tanteigs, entrevistas y conciliábuls. Per cert qu' en ells hi pren una participació molt ostensible l' ex-arcalde de real ordre senyor Milá y Pi-pí.

Días enrera m' han assegurat que deya:

—A mi se m' ha de consultar ab preferència a tothom, perque jo sé millor que ningú las xiuladas que s' hi donan en aquella casa.

**

Un' altra cosa que se m' ha assegurat també.

Pera constituhir el nou ajuntament, s' esperarà que 'l bisbe Joseph estigui ben descansat del séu viatge a Roma.

Y si no 's troba qui accepti 'l càrrech, en Dato li demanarà fassa 'l favor de proporcionarli un' auca entera de pelegrins dels que l' han acompanyat en la seva piadosa expedició.

¿Saben per qué 's farà així?
Per una rahó molt bona:
per fer veure 'l pelegrí
a la pobra Barcelona.

Totas las agrupacions políticas protestan de donar personal pera faci ilar la constitució del nou Ajuntament de Barcelona.

Corporacions no políticas, a las quals s' havia indicat com a provehidosas, en més ó menos grau, dels sillóns de la Casa gran, protestan també ab la mateixa energia.

Els únichs que no diuhen res, per més que se 'ls aludeixi repetidament, son els elements catalanistas de *La Garsa*.

**

—Ja 'ls hi poden ficar els dit; a la boca—deya un curios observador que lo qu' es ells no mossegan.

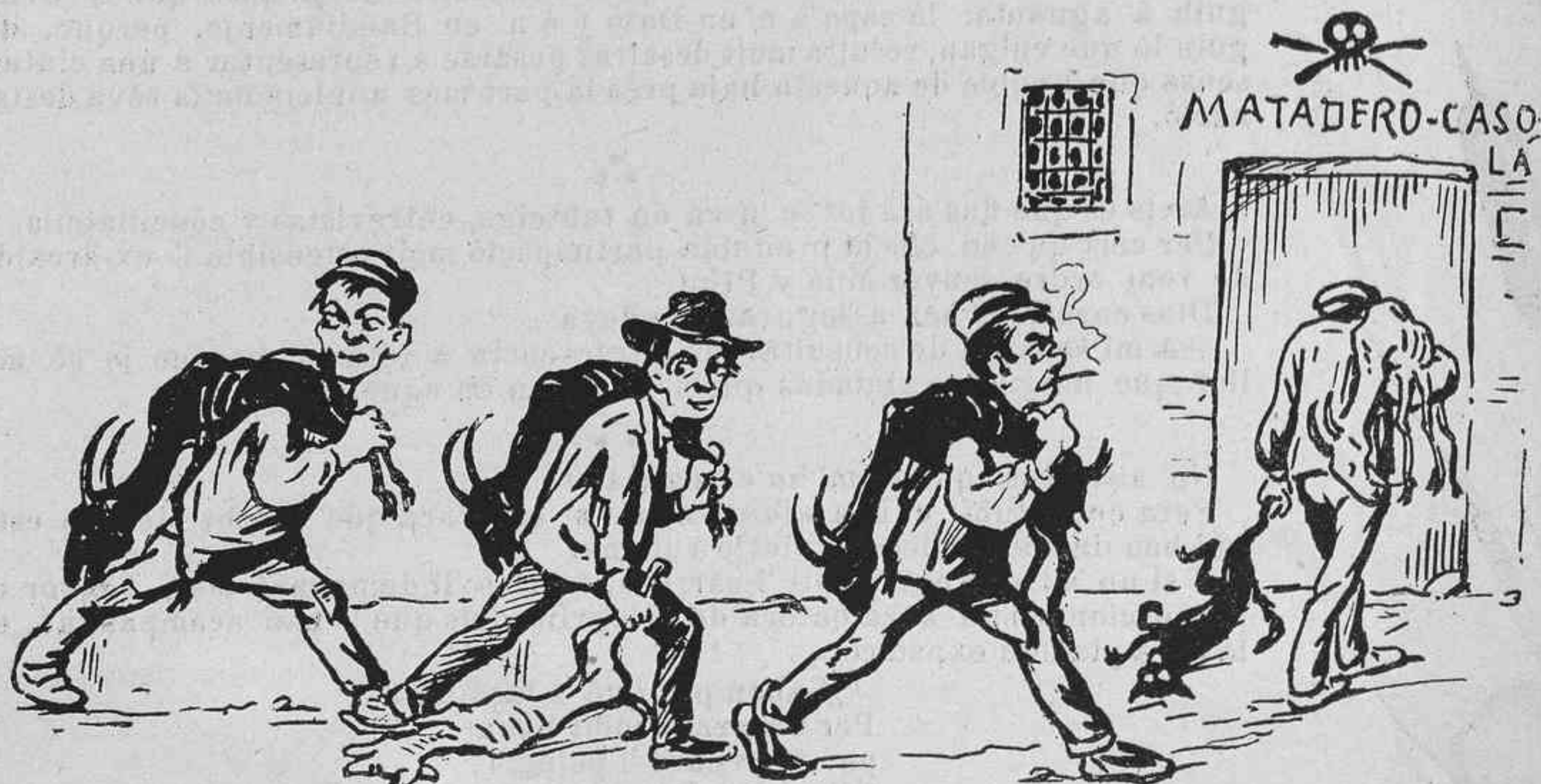
Y a continuació afegia:

—¿Y saben per qué no mossegan? Per reservar-se la dentadura pera alguna cosa mes llépola y nutritiva: pera rosegá 'l turró municipal.

L'legeixo:

«Un caco, que deberá ser devoto, penetró ayer en una tienda de la calle de

¡JA NO HI HA CANYET!

—¿Qui es que diu que á Barcelona no 's menja carn fresca? ¿Volen més frescura que la nostra?

San José, de Hostafranchs, y se llevó una imagen de la Virgen de los Dolores.

»Otro devoto del género rateril, sustrajo un santo de un taller de escultor establecido en la calle de San Severo.»

Ara es quan comenzo á convence'm del gran desarrollo que van adquirint els sentiments religiosos. Porque quan els lladres se dedican fins á robar sants, s'ha de creure que ho fan á impuls de la gran devoció que senten per ells.

A Méjich han sigut abolidas las corridas de toros, per ordre del govern.

¡Y cuydado que 'ls mejicáns hi eran aficionados! ¡Tant ó més que 'ls mateixos espanyols!

Pero allá han comprés quant embrutidor y salvatge era l'espectacle, y l'han suprimit sense contemplacions, guanyantse l'aplausó de tots els pobles civilisats.

Qui vulgui veure matar bous, que vaji al escorxador.

Llegeixo en un periódich italiá, que la Mariani 's proposa recorre Espanya declamant en castellá, unida á altres artistes espanyols.

Talent té per aixó y molt més la famosa actriu; pero tal vegada algún dia se 'n arrepentirá.

Apart de que pera ferse entendre bé de tothom, cap necessitat té de abandonar, ni que siga temporalment, l'hermosa llengua de la seva terra. Es la Mariani una artista de las que parlan, no sols ab la boca, sino ab tota l'ánima.

Els filarmónichs están d'enhonorabona.

El famós violoncelista Pau Casals, avants d'empendre 'l'séu viatge als Estats Units, donará dos concerts al Teatro Principal, els días 17 y 19 del corrent octubre.

Aquesta vegada 's presenta acompanyat de un altre artista, que recull per tot arréu ahont va las més grans ovacions: tal es el jove pianista alemany Harold Baüer.

¡Hermosa conjunció de dos estrellas de primera magnitud, que resplandeixen en el cel del art!

¿Creurían que ja 'm sembla que las mans me fan mal de tant que penso aplaudirlos?

Mentres á Barcelona era cullit el desventurat *Dominguín*, el mateix dia, á la mateixa hora y ab las mateixas circunstancias, li succehia una cosa igual á n' en *Parrao*, á la plassa de Granada.

També aquest, al donar un *quite* al primer toro quan havia entrat en la sort de varas, va rebre una banyada, com en *Dominguín*, en la regió inguinal esquerra.

Ara que van tan en augment las corporacions religiosas, será ocasió de preguntar:

—¿En qué se semblan els frares y las cullidas?

Resposta:

—En que van sempre de dos en dos.

Es molt notable per son gust artistich y per sa magnificencia la corona de bronze que la colonia italiana de Barcelona dedica á la memoria del rey Humbert.

Constituhida per una armonisació completa d'elements, cada un dels quals representa un simbol, es obra dels artistes italiáns Srs. Bazanti y fills, els quals han donat mostras de sentir bé y de possehir una habilitat insuperable d'execució.

Demá passat diumenje, á las onze del matí, se farà entrega solemne de aquesta joia d'art al Sr. Cónsul de Italia á Barcelona, á qual acte están invitats tots els individuos de la colonia.

Una frase felís.

Per ponderar la gran afició que tenen els russos al joch, l'escriptor Turgueneff posa en boca de un personatge de una de las sévas novelas, la següent frase:

—A tot arréu, en tots els païssos del mon, tothom conta: set, vuyt, nou, deu, onze, dotze.

Sols á Russia se 'ls ne va la llengua, y quan contan dihuen: set, vuyt, nou, sota, caball y rey.

Y á propòsit de frasses pintorescas, no deixa de serho la següent, deguda á un fumador empedernit:

—L' exemple de fumar ens ve de molt alt. Mirin sino las xamaneyas de las fábricas: totas *fuman*.

Posém en coneixement de nostres llegidors, que 'l popular *Anuario Riera*, corresponent al any 1901, quals traballs están ja molt adelantats, proporcionarà, á més de la secció completa d' Espanya, las senyas de totas las principals poblacions d' Europa y América, ahont poden trobar nous mercats els productes de nostras industrias.

Del malaguanyat actor Conrat Colomer:

—Li presento al Sr. Valdepeñas.
—He sentit parlar de un vi de aquest nom.
—Era 'l séu pare.

PICAROLEIG

Partidas de deu homens—en plé *Marqués del Duero* assaltan á qui passa—per pèndreli els diners; els pisos del Ensaxe—son netejats de trastos al mitj del día sempre—y als nassos de la gent; al fons de las butxacas—carteras y rellotjes esparverats tremolan—tement els dits lleugers que mal repós els donan—en temples, en tranvías, en tendas, en teatros—en plassas y en passeigs; al foraster que bada—ab art li converteixen en *perdigons* la plata—y en *signos* els billets; se roba á totas horas—y de deu mil maneres... ¡Y encare hi ha qui xerra—del nostre Ajuntameat!

AUXILIANT AL MINISTRE

—Senyor Dato, no s' apuri. Si li faltan regidors, aquí 'n té una mitra plena.

L' EXCELENTÍSSIM CACICH
M. PLANAS Y CASALS

¡HA MORTI

Requiescat in pace

Sos amichs desconsolats pregan á tothom que resi devotament alguns salms perque las dos pantorrillas de tan ilustre finat puguin tení al cel entrada quedantsi per sempre may.

L' ILUSTRE SENYOR PEPITO, bisbe y hereu del finat, als que diguin deu par'nostres á tan sant fi dedicats els darà mil indulgencias... y un acta de concejal.

El senyor Comte de las Almenas fa uns quinze días roda per'quí prenent apuntes, visitant fábricas, parlant ab prócers, fent *interviews*, pulsant polítichs, veyent comersos, y voltant sempre de día y nit per enterarse de un modo exacte á quinas causas y á quins motius se deu la crisis que á Catalunya té en gran perill.

Quan el bon Comte de las Almenas tip de noticias torni á Madrit, ab las mentidas de nostres prócers, ab cent propostas de plans mesquins, ab mil noticias tergiversadas y ab deu mil cosas que *no* haurá vist, se farà un *llo* de mil dimonis y el coll me tallin si sap que dir, quan li preguntin, á Barcelona qu' es lo qu' ha vist.

Per *sort* el comte de las Almenas se 'n porta un *dato*, qu' allá á Madrit farà que 'l voltin els periodistas l' aristocracia, lo poble humil, la banca, el clero, la gent política y hasta la... *etcetra* (no val á diu).

Aixís que 'l vegin, tothom (ab ansia voldrá noticias, puig qu' ell (ho ha vist, de la *cogida*, muerte y entie- (rrro del *Dominguin*.

JEPH DE JESPU.

MONEDA DE LA HISTORIA

Un recort de la guerra dels set anys.

En lo petit poble de Canyellas, hi havia un arcalde tan espavilat, que s' havia fet fer una post, que á la una cara deya: «*Plaza de la Constitución*» y á l' altra: «*¡Viva Carlos VI!*»

Ab aquella post al balcó de la Casa consistorial feya el seu fet, no tenint altra feyna que girarla de un costat ó del altre, segons entrés al poble una columna de tropa ó una partida de carlins.

CALENDARI NATURAL

¿Ja arriban aquestas *aurenetas*? Senyal que l' hivern s' acosta.

Una frase de Castelar:

En una de las mes distingidas reunions de Madrid rodejavan al célebre orador un gran número de damas, algunas d' ellas molt celebradas per son carácter alegre y despreocupat.

Se parlava de la tendencia que té la dona á murmurar.

Una d' ellas li preguntá:

—Digui, D. Emili: ¿quina opinió té formada de nosaltras las donas? ¿som bonas ó dolentas?

Castelar respongué:

—Vostés son com las bellas arts y ab ser hermosas cumpleixen.

ÍNTIMA

Perque 'm veu enjogassat
y sempre rialler, la gent,
envejant lo méu estat,
díu:—¡Quina felicitat!...
¡No coneix lo sentiment!—

Al sentir'ho jo somrich...
y ab la má oprimentme 'l cor,
miro d' ofegá 'l dolor
que hasta quan de joya estich
ve á alimentar ton recort.

¡Ningú sab que ab jochs y riallas
distreure un amor voldria,
que, si un jorn fou ma alegría,
avuy presoné en sas mallas
'm tortura nit y día.

MARANGI.

Economía doméstica.

—¿Qué li regalarem á la téva mare demá qu' es el séu sant?—pregunta un marit á la séva esposa.

—Podriam regalarli un vestit.

—Cá, cá... un vestit es poch. Millor será que li regalém una safata de plata.

—¿Tant l' estimas?

—No es per aixó, tonta: pero 'ls vestits se gastan y las safatas quedan: el día qu' ella 's mori la trobarém.

Un eco teatral:

—¿Que li passa, Carlota?—preguntava á una actriu un dels séus habituals tertuliáns.—No sé, trobo que avuy té cara d' enfadada.

—Si que n' estich, y molt.

—¿Y aixó?

—Cosas del director d' escena, que m' ha fet una picardia que no li perdouaré may més.

—¿Qué li ha fet, si 's pot saber?

—Que m' ha retirat els papers de dama jova... ¡Y aixó a's quaranta anys que fa que venia desempenyantlos!

CANTARELLAS

GENT DE NOTA

Un jorn, al dirte, m' aymia:
 —Tos llabis son com la mel,—
 somrienta així 'm contestavas:
 —Ay, y 'ls téus molt llaminers.

J. MORET.

Crèume á mi, p' Carnaval
 no 't disfressis pas, Pepeta,
 porque ab la cara que tens
 tot l' any ne dús de careta.

JUANITA Y MERCÉ.

No comprench porque vas, nena,
 á buscar rosas al bosch,
 portantne dos en ta cara
 que no 's poden pagá ab or.

R. PICAS.

Aquella flor que 'm vas dar
 la tindré tota la vida,
 y encara que 's torni marcida,
 marcida l' haig de guardar.

J. FARRÉ ROIG.

¿Que 't creus que tinch gelos, porque ab un altre home
 sempre parlas baix?
 No ho creguis, hermosa, puig ab una nena
 lo mateix jo faig.

J. PUJADAS TRUCH.

Si per mi, nena, sols tens
 sospirs y dolsas miradas,
 ¿qui deu ser l' afortunat
 que se 'n dú tas abressadas?

J. F. GERVASI

HAROLD BAUER

Pianista

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª.—Fo-to-gra-fia-da.
- 2.ª ID. 2.ª.—Jo-ve-lla-nos.
- 3.ª ANAGRAMA.—Caso—Cosa.
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—La filla del Mar—Guimerà.
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Cortes.
- 6.ª CONVERSA.—Jordi.
- 7.ª GEROGLÍFICH.—Con mes petit, menos gros.

XARADAS

I

UN REGALO DE PARÍS
 Un amich qu' es á París
 per veure la Exposició

PAU CASALS

Violoncellista

UNA VARA PER LLOGAR

¿Quin mèrit deurá tenir,
que hi ha tants que la festejan?

m' escriu ab molt mala lletra,
pero ab paper superior,
qu' entre las curiositats
curiosas que hi ha en 'quell lloch
que per cert están arre-
conadas en un recó
y que molts dels visitants
que visitan els salons
fins ni la veuen, es una
molt complerta colecció
de xaradas que 'l qui vulgui
ficsarshi 's pot tornar boig.
Aquest amich, que ab mi sempre
s' ha mostrat molt generós,
tant, que fins va arribá un dia
á *darme...* un disgust molt fort,
va dir que m' enviaria
algo de la Exposició
y cumplint la séva oferta
en un bossi de cartró
m' envia aquesta xarada
que diu que va copiá al vol
y que jo l' he traduhida
perque l' entengués tothom,
que á pesar de ser molt *tota*
algú hi pot agafar son.

PRIMERA DOS-QUARTA *negatiu*

: DOS-TRES-QUART :: *article DOS-DOS.*

Tal es la xarada célebre
treta de la Exposició;
com que á l' amich que va enviarmela
li degué costar molt poch
y á mi encare 'm costa menos,
com ell vull ser generós
y á tots els lectors la dono...
si es que n' hi ha algun que la vol.

J. STARAMSA.

II

Dos-hu cas volém parlar
jo y ma estimada *Tres-quatre*,
hem de ferho ab molt cuidado
hu detrás la *hu-dos-tres-quarta*.

SISKET D. PAILA.

ANAGRAMA

Un tranvia sense *tot*
¡mirin lo que va *total!*
Va matá á un pobre xicot
y va ferí á n' en Pasqual!

J. BOSCH Y ROMAGUERA.

TRENCA CLOSCAS

ELENA VILA DE BO

Formar ab aquestas llettras el títul de una comedia
castellana.

LL. PATAKOTTS.

CONVERSA

—¡Quan temps sense veurel, senyor Gelpí!
—Era al meu poble ab el meu germá.
—¿A quin poble era si m' ho pot dí?
—Al que entre 'ls dos havém dit ben clá.

UN CAP LILIPUTIENSE.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

COLECCIÓN DIAMANTE (edición LÓPEZ)

TOMO 74

OBRA NUEVA

NOTAS ALEGRES

del popularísimo escritor festivo

LUIS TABOADA

Un tomo en 8.º menor, con una cubierta á varias tintas.

Pesetas 0'50

—> NUEVA <—

LANCES DE CAPA

ARTÍCULOS Y VERSOS TAURINOS

DE

LUIS CARMENA Y MILLÁN

Un tomo 8.º, Pesetas 4

—> NUEVA <—

AIRES DE MI GUITARRA

(COPLAS)

por **LUIS MOYA Y GIMÉNEZ**

Un tomo en 8.º, Pesetas 3

Elaboración de Vinos Naturales y Artificiales

SIN EMPLEO DE SUBSTANCIAS NOCIVAS Á LA SALUD

por **FEDERICO P. ALBERTI**

Un tomo de 370 páginas en 4.º, Pesetas 6

La próxima semana se pondrá á la venta la popular obra

LOS DOS PILLETES

(LES DEUX GOSSÉS)

Novela de **Pierre Decourcelle**, basada en el drama de su mismo título y vertida al español por **JUAN B. ENSEÑAT**.

Dos tomos en 8.º, Pesetas 4

NOTA.—Los corresponsales que no tengan formulado el pedido, que lo hagan inmediatamente si quieren recibir la obra así aparezca.

EN PREMPSA

Almanach de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA pera 1901

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni Lopez, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravios, no remetent además 1 ral per certícat. Als corresponsals de la casa, se'ls otorgan rebaixas.

ELS GRANS NEGOCIANTS DEL DÍA

Si 'l peix va venentse aixís,
à un preu tan escandalós,
ans d' un any els peixaters
viurán tots com á senyors.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7 8.—Estat.
- 4 2 3 4 5 6 7.—Animal.
- 2 1 2 3 4 2.—Ciutat.
- 8 7 5 3 7.—Nom de dona.
- 4 2 3 2.—Animal.
- 6 7 4.— id.
- 8 7.—Article.
- 3.—Consonant.

CAP DE TEYA.

GEROGLÍFICH

∴
+
Q Q Q Q Q
I I I I I
D + D
I I I I I I I I I I

E. ZOLA Y B.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

Imprempta de Lluís Tasso, Arch del Teatro, 21 y 23.